

Inscriptiones latinae Sagunti eiusque territorii (IRSAT).

JOSEP CORELL VICENT (X. GÓMEZ FONT, COL·L.),
Inscripcions romanes del País Valencià. I. Saguntum i
el seu territori. Valencia: Publicacions de la Universitat de
Valencia, 2002. **Fonts Històriques Valencianes, 12.** 2 vols. 404 +
392 pp.; 19 x 27 cm; rústica. ISBN: vol. IA: 84-370-5524-5; vol. IB: 84-370-
5525-3; obra completa: 84-370-5523-7. **50 €**

Hoc volumen latinas inscriptiones Sagunti eiusque territorii colligit. Quam regionem in tabula geographica 1 videre potes. Quod ad tempus attinet, volumen titulos saeculorum quae inter Romanam atque Arabicam dominationem elapsa sunt, respicit. Titulorum numerus eiusque evolutio per haec saecula in graphide 4 monstrantur. Quod ad materiam respicit, hoc volumine non solum omnes Romanae inscriptiones, sed etiam una Graeca, instrumenta domestica praecipua et anepigraphica quaedam atque pauci tituli christiani qui exstant continentur. Tituli falsi, alieni, non Romani (quos tamen Romanos aliquis putaverit) et dubii in fine colliguntur. Milliarum vero hic non respiciuntur.

Corpus et rationem geographicam et quasdam firmas regulas servat tam in ordine quam in modo exhibendi titulos. Primo loco inscriptiones civitatis Saguntinae videbis (tab. geogr. 4). Territorii tituli hoc modo ostenduntur: initio ii qui intra municipales Sagunti fines inventi sunt; deinde qui in reliquis municipiis regionis sic dictae Camp de Morvedre reperti sunt; denique inscriptiones reliqui territorii (tab. geogr. 2 et 3). Ratio autem exhibitionis haec est: tituli sacri, defixiones, honorifici, sepulcrales, tituli incerto genere, instrumenta domestica atque tituli christiani. Omnes in litteram digerimus, praeter imperiales, qui chronologice dispositi sunt. Expositio semper eadem servatur, scil. genus tituli, forma et materia, compages, ornamenta, utrum titulus exstat, inventio, mensurae (altitudo, amplitudo et crassitudo), bibliographia. Tituli transcriptio eiusque versio atque criticus apparatus sequuntur. Continuo epigraphica, onomastica, philologica et historica commentaria habes. Denique chronologia proponitur.

Corpus fere totius bibliographiae recognitione et omnium titulorum autopsia fultum est. Quod ad bibliographiam respicit, animadvertere oportet nos non paucos manuscriptos, qui antea non usurpati vel minus accurate inspecti erant, adhibuisse (ms. Carbonell, Wijngaerde, Rubertí, Muñoz, Ballester, Velázquez, Marín, Dempere, Cerrillo, Lumiares, Fígols, Ribelles, Cebrián Mezquita, atque non paucos. saec. XVIII-XIX). Ita circiter 170 titulorum imagines delineatas in mss. servatas prima vice edidimus. Item tota fere bibliographia perscrutata et omnibus titulis a nobis examinatis indicationes de inventionis casu quorundam (n. 2, 3, 4, 45, 62, 64, 81, 104, 106, 131, 154, 186, 197, 250, 259, 284, 327, 329, 408, 415, 424, 453, 485, etc.) emendavimus vel clarius enotavimus. Plurimas lectiones correximus et titulorum mutilorum non paucas restitutiones proposuimus. Cum nostra lectio a priorum editorum interpretatione differat, quod plus minus in 200 titulis evenit, in concordantiarum tabulis crasso typo

indicatur, ut facilius diversitates inveniri possint. Novas inscriptiones publici iuris fecimus (n. 14a, 14b, 17, 28, 190, 201, 264, 268, 275, 276, 289, 291, 294, 295, 299, 303, 304, 347, 369b, 383, 392, 397, 399, 403, 489, 502, 503, 505, 511, 512, 513, 542); item

nonnullas iam notas sed nondum in magnis syllogis collectas (n. 13, 18, 66, 217, 238, 244, 247, 285, 301, 302, 305, 306, 308, 309, 310, 313, 314, 315, 316, 319, 338, 379, 380, 402, 448, 450, 488, 489, 504, 506, 530) comprehendimus.

Adhuc alia, quae ad Saguntinam epigraphicam progressionem proficiunt, referimus: Dianae titulorum novas indicationes attulimus atque supplementa nova duarum proposuimus (n. 2, 4); unan tantum esse inscriptionem Claudii II (n. 30) probavisse videmur; nova inscriptionis fori lectio proponitur (n. 80); circi titulum adhuc ignotum exposuimus (n. 81). Sex etiam defixiones collegimus (n. 13-16) quae magiam vulgatam esse Sagunti monstrare videntur. Magni momenti esse notavimus et aedem Muntanya Frontera et aedem Muntanya de Santa Bàrbara, quam Apolloni dicatam esse credimus. Item novam lucem ad aedem monumentaque in Muntanyeta dels Estanys sita attulimus, cum Pla Cabrera falsarium esse monstravissemus, cuius causa haec monumenta confusione magna iamdiu affecta sint (n. 465-469). Arabicum in parte postica tituli Romani inscriptum (n. 282), item alium Romanum in alterio priore sculptum (n. 346-347) et alium Romanum dextera parte tituli Iberici scriptum reperimus (n. 369). Huius regionis christianae quaedam inscriptiones plerumque primum notavimus (n. 318, 319, 469, 488, 489, 524, nota 58). Non despicienda est syllogis collatio ad titulos falsos, alienos, haud romanos dubiosque indagandos, praesertim n. I, IX, XVII-XXII.

Imaginum photographicarum vel delineatarum una cum transcriptione dispositio ad lectiones commentariaque probanda expedit. Faciliorem corporis consultationem cum tabulis geographicis, graphidibus, indicibus reddere conati sumus. Denique in votis est ut opus nostrum, care lector, indulgenter accipias.